కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ తృతీయ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ వి వా ఏతస్య యజ్ఞ ఋధ్యతే యస్య హవిరతిరిచ్యతే సూర్యో దేవో దివిషద్భ్య ఇత్యాహ బృహస్పతినా చైవాస్య ప్రజాపతినా చ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధమపి వపతి రక్షాగ్ంసి వా ఏతత్పశుగ్ం సచన్తే యదేకదేవత్య ఆలబ్ధో భూయాన్భవతి యస్యాస్తే హరితో గర్భ ఇత్యాహ దేవత్రైవైనాం గమయతి రక్షసామపహత్యా ఆ వర్తన వర్తయేత్యాహ [౧] బ్రహ్మణైవైనమా వర్తయతి వి తే భినద్మి తకరీమిత్యాహ యథాయజురేవైతదురుద్రప్సో విశ్వరూప ఇన్దురిత్యాహ ప్రజా వై పశవ ఇన్దుః ప్రజయైవైనం పశుభిః సమర్ధయతి దివం వై యజ్ఞస్య వ్యృద్ధం గచ్ఛతి పృథివీమతిరిక్తం తద్యన్న శమయేదార్తిమార్ఛేద్యజమానో మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న ఇత్యా- [౨] హ ద్యావాపృథివీభ్యామేవ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధం చాఽతిరిక్తం చ శమయతి నాఽఽర్తిమార్ఛతి యజమానో భస్మనాఽభి సమూహతి స్వగాకృత్యా అథో అనయోర్వా ఏష గర్భోఽనయోరేవైనం దధాతి యదవద్యేదతి తద్రేచయేద్యన్నాఽవద్యేత్పశోరాలబ్ధస్య నాఽవ ద్యేత్పురస్తాన్నాభ్యా అన్యదవద్యేదుపరిష్టాదన్యత్పురస్తాద్వై నాభ్యై [౩] ప్రాణ ఉపరిష్టాదపానో యావానేవ పశుస్తస్యాఽవ ద్యతి విష్ణవే శిపివిష్టాయ జుహోతి యద్వై యజ్ఞస్యాఽతిరిచ్యతే యః పశోర్భూమా యా పుష్టిస్తద్విష్ణుః శిపివిష్టోఽతిరిక్త ఏవాఽతిరిక్తం దధాత్యతిరిక్తస్య శాన్త్యా అష్టాప్రూద్ధిరణ్యం దక్షిణాష్టాపదీ హ్యేషాఽఽత్మా నవమః పశోరాప్త్యా అన్తరకోశ ఉష్ణీషేణాఽఽవిష్టితం భవత్యేవమివ హి పశురుల్బమివ చర్మేవ మాగ్ంసమివాఽస్థీవ యావానేవ పశుస్తమాప్త్వాఽవ రున్ధే యస్యైషా యజ్ఞే ప్రాయశ్చిత్తిః క్రియత ఇష్ట్వా వసీయాన్భవతి॥[౪]

వర్తయేత్యాహ న ఇతి వైనాభ్యా ఉల్బమివైకవిగ్ంశతిశ్చ||3.4.1||

ఆ వాయో భూష శుచిపా ఉప నః సహస్రం తే నియుతో విశ్వవార। ఉపో తే అన్ధో మద్యమయామి యస్య దేవ దధిషే పూర్వపేయమ్॥ ఆకూత్యై త్వా కామాయ త్వా సమృధే త్వా కిక్కిటా తే మనః ప్రజాపతయే స్వాహా కిక్కిటా తే ప్రాణం వాయవే స్వాహా కిక్కిటా తే చక్షుః సూర్యాయ స్వాహా కిక్కిటా తే శ్రోత్రం ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా కిక్కిటా తే వాచగ్ం సరస్వత్యై స్వాహా [౫] త్వం తురీయా వశినీ వశాఽసి సకృద్యత్త్వా మనసా గర్భ ఆఽశయత్। వశా త్వం వశినీ గచ్ఛ దేవాన్థ్సత్యాః సన్తు యజమానస్యకామాః॥ అజాఽసి రయిష్ఠా పృథివ్యాగ్ం సీదోర్ధ్వాఽన్తరిక్షముప తిష్ఠస్వ దివి తే బృహద్భాః। తన్తుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్। అనుల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనమ్॥ మనసో హవిరసి ప్రజాపతేర్వర్ణో గాత్రాణాం తే గాత్రభాజో భూయాస్మ॥[౬]

సరస్వత్యై స్వాహా మనుస్త్రయోదశ చ||3.4.2||

ఇమే వై సహాఽఽస్తాం తే వాయుర్వ్యవాత్తే గర్భమదధాతాం తగ్ం సోమః ప్రాఽజనయదగ్నిరగ్రసత స ఏతం ప్రజాపతిరాగ్నేయమష్టాకపాలమపశ్యత్తం నిరవపత్తేనైవైనామగ్నేరధి నిరక్రీణాత్తస్మాదప్యన్యదేవత్యామాలభమాన ఆగ్నేయమష్టాకపాలం పురస్తాన్నిర్వపేదగ్నేరేవైనామధి నిష్క్రీయాఽఽలభతే యద్- [౭] వాయుర్వ్యవాత్తస్మాద్వాయవ్యా యదిమే గర్భమదధాతాం తస్మాద్ద్యావాపృథివ్యా యథ్సోమః ప్రాఽజనయదగ్నిరగ్రసత తస్మాదగ్నీషోమీయా యదనయోర్వియత్యోర్వాగవదత్తస్మాథ్సారస్వతీ యత్ప్రజాపతిరగ్నేరధి నిరక్రీణాత్తస్మాత్ప్రాజాపత్యా సా వా ఏషా సర్వదేవత్యా యదజా వశా వాయవ్యామా లభేత

భూతికామో వాయుర్వై క్షేపిష్ఠా దేవతా వాయుమేవ స్వేన [౯] భాగధేయేనోప ధావతి స
ఏవైనం భూతిం గమయతి ద్యావాపృథివ్యామా లభేత కృషమాణః ప్రతిష్ఠాకామో దివ
ఏవాస్మై పర్జన్యో వర్షతి వ్యస్యామోషధయో రోహన్తి సమర్ధుకమస్య సస్యం
భవత్యగ్నీషోమీయామా లభేత యః కామయేతాఽన్నవానన్నాదః స్యామిత్యగ్నినైవాఽన్నమవ
రున్ధే సోమేనాఽన్నాద్యమన్నవానేవాఽన్నాదో భవతి సారస్వతీమా లభేత య [౬] ఈశ్వరో
వాచో వదితోః సన్వాచం న వదేద్వాగ్వై సరస్వతీ సరస్వతీమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి
సైవాఽస్మిన్వాచం దధాతి ప్రాజాపత్యామా లభేత యః కామయేతాఽనభిజితమభి
జయేయమితి ప్రజాపతిః సర్వా దేవతా దేవతాభిరేవానభిజితమభి జయతి
వాయవ్యయోపాకరోతి వాయోరేవైనామవరుధ్యాఽఽ లభత ఆకూత్యై త్వా కామాయ త్వే-
[౧౦] త్యాహ యథాయజురేవైతత్కిక్కిటాకారం జుహోతి కిక్కిటాకారేణ వై గ్రామ్యాః పశవో
రమన్తే ప్రాఽఽరణ్యాః పతన్తి యత్కిక్కిటాకారం జుహోతి గ్రామ్యాణాం పశూనాం ధృత్యై
పర్యగ్నౌ క్రియమాణే జుహోతి జీవన్తీమేవైనాగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి త్వం తురీయా
వశినీ వశాసీత్యాహ దేవత్రైవైనాం గమయతి సత్యాః సన్తు యజమానస్య కామా
ఇత్యాహైష వై కామో [౧౧] యజమానస్య యదనార్త ఉదృచం గచ్ఛతి
తస్మాదేవమాహాఽజాఽసి రయిష్ఠేత్యాహైష్వేవైనాం లోకేషు ప్రతిష్ఠాపయతి దివి తే బృహద్భా
ఇత్యాహ సువర్గ ఏవాఽస్మై లోకే జ్యోతిర్దధాతి తన్తుం తన్వన్రజసో
భానుమన్విహీత్యాహేమానేవాఽస్మై లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కరోత్యనుల్బణం వయత
జోగువామప ఇత్యా- [౧౨] హ యదేవ యజ్ఞ ఉల్బణం క్రియతే తస్యైవైషా శాన్తిర్మనుర్భవ
జనయా దైవ్యం జనమిత్యాహ మానవ్యో వై ప్రజాస్తా ఏవాఽద్యాః కురుతే మనసో
హవిరసీత్యాహ స్వగాకృత్యై గాత్రాణాం తే గాత్రభాజో భూయాస్మేత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా
శాస్తే తస్యై వా ఏతస్యా ఏకమేవాఽదేవయజనం యదాలబ్ధాయామభ్రో [౧౩] భవతి
యదాలబ్ధాయామభ్రః స్యాదప్సు వా ప్రవేశయేత్సర్వాం వా ప్రాఽశ్నీయాద్యదప్సు

ప్రవేశయేద్యజ్ఞవేశసం కుర్యాథ్సర్వామేవ ప్రాऽశ్నీయాదిన్ద్రియమేవాత్మన్ధత్తే సా వా ఏషా త్రయాణామేవాऽవరుద్ధా సంవథ్సరసదః సహస్రయాజినో గృహమేధినస్త ఏవైతయా యజేరన్తేషామేవైషాऽఽప్తా॥[౧౪]

యథ్స్వేన సారస్వతీమా లభేత యః కామాయ త్వా కామోऽప ఇత్యబ్ద్రో ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.4.3**||

చిత్తం చ చిత్తిశ్చాऽకూతం చాऽఽకూతిశ్చ విజ్ఞాతం చ విజ్ఞానం చ మనశ్చ శక్వరీశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ బృహచ్చ రథన్తరం చ ప్రజాపతిర్జయానిన్ద్రాయ వృష్ణే ప్రాऽయచ్ఛదుగ్రః పృతనాజ్యేషు తస్మై విశః సమనమన్త సర్వాః స ఉగ్రః స హి హవ్యో బభూవ దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్థ్స ఇన్ద్రః ప్రజాపతిముపాऽధావత్తస్మా ఏతాఞ్జయాన్ప్రాऽయచ్ఛత్తానజుహోత్తతో వై దేవా అసురానజయన్ యదజయన్తజ్జయానాం జయత్వగ్గ్ స్పర్ధమానేనైతే హోతవ్యా జయత్యేవ తాం పృతనామ్॥[౧౫]

ఉప పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ||**3.4.4**||

అగ్నిర్భూతానామధిపతిః స మాऽవత్విన్ద్రో జ్యేష్ఠానాం యమః పృథివ్యా వాయురన్తరిక్షస్య సూర్యో దివశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణో మిత్రః సత్యానాం వరుణోऽపాగ్ం సముద్రః స్రోత్యానామన్నగ్ం సామ్రాజ్యానామధిపతి తన్మాऽవతు సోమ ఓషధీనాగ్ం సవితా ప్రసవానాగ్ం రుద్రః పశూనాం త్వష్టా రూపాణాం విష్ణుః పర్వతానాం మరుతో గణానామధిపతయస్తే మావన్తు పితరః పితామహాః పరేऽవరే తతాస్తతామహా ఇహ మాऽవత। అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేऽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యామ్॥[౧౬]

అవరే సప్తదశ చ||**3.4.5**||

దేవా పై యద్యజ్ఞే ఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతానభ్యాతానానపశ్యన్తానభ్యాతన్వత యద్దేవానాం కర్మాఽఽసీదార్ధ్యత తద్యదసురాణాం న తదార్ధ్యత యేన కర్మణేర్త్సేత్తత్ర హోతవ్యా బుధ్నోత్యేవ తేన కర్మణా యద్విశ్వే దేవాః సమభరన్తస్మాదభ్యాతానా వైశ్వదేవా యత్ప్రజాపతిర్జయాన్ప్రాఽయచ్ఛత్తస్మాజ్జయాః ప్రాజాపత్యాః [౧౭] యద్రాష్ట్రభృద్భీ రాష్ట్రమాఽదదత తద్రాష్ట్రభృతాగ్ం రాష్ట్రభృత్త్వం తే దేవా అభ్యాతానైరసురానభ్యాతన్వత జయైరజయన్రాష్ట్రభృద్భీ రాష్ట్రమాదదత యద్దేవా అభ్యాతానైరసురానభ్యాతన్వత తదభ్యాతానానామభ్యాతానత్వం యజ్జయైరజయన్తజ్జయానాం జయత్వం యద్రాష్ట్రభృద్భీ రాష్ట్రమాఽదదత తద్రాష్ట్రభృతాగ్ం రాష్ట్రభృత్త్వం తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యో భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాత్స ఏతాఞ్జుహుయాదభ్యాతానైరేవ భ్రాతృవ్యానభ్యాతనుతే జయైర్జయతి రాష్ట్రభృద్భీ రాష్ట్రమా దత్తే భవత్యాత్మనా పరాస్య భ్రాతృవ్యో భవతి॥[౧౮]

ప్రాజాపత్యాసోఽష్టాదశ చ॥**3.4.6**॥

ఋతాషాడృతధామాఽగ్నిర్గన్ధర్వస్తస్యౌషధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా తాభ్యః స్వాహా సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యో గన్ధర్వస్తస్య మరీచయోఽప్సరస ఆయువః సుషుమ్నః సూర్యరశ్మిశ్చన్ద్రమా గన్ధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో భుజ్యుః సుపర్ణో యజ్ఞో గన్ధర్వస్తస్య దక్షిణా అప్సరసః స్తవాః ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో [౧౯] గన్ధర్వస్తస్యర్క్సామాన్యప్సరసో వహ్నయ ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గన్ధర్వస్తస్యాఽఽపోఽప్సరసో ముదా భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। స నో రాస్వాఽజ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవథ్సరీణాగ్ స్వస్తిమ్॥ పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గన్ధర్వస్తస్య విశ్వమప్సరసో భువః సుక్షితిః సుభూతిర్భద్రకృథ్సువర్వాన్పర్జన్యో గన్ధర్వస్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో

దూరేహేతిరమృడయో [౨౦] మృత్యుర్గన్ధర్వస్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువశ్చారుః కృపణకాశీ కామో గన్ధర్వస్తస్యాఽఽధయోఽప్సరసః శోచయన్తీర్నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా తాభ్యః స్వాహా స నో భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్రాయ మహి శర్మ యచ్ఛ॥[౨౧]

మనోఽమృడయష్షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥3.4.7॥

రాష్ట్రకామాయ హోతవ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృతో రాష్ట్రేణైవాఽస్మై రాష్ట్రమవ రున్ధే రాష్ట్రమేవ భవత్యాత్మనే హోతవ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృతో రాష్ట్రం ప్రజా రాష్ట్రం పశవో రాష్ట్రం యచ్ఛ్రేష్ఠో భవతి రాష్ట్రేణైవ రాష్ట్రమవ రున్ధే వసిష్ఠః సమానానాం భవతి గ్రామకామాయ హోతవ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృతో రాష్ట్రగ్ం సజాతా రాష్ట్రేణైవాస్మై రాష్ట్రగ్ం సజాతానవ రున్ధే గ్రా- [౨౨] మ్యేవ భవత్యధిదేవనే జుహోత్యధిదేవన ఏవాఽస్మై సజాతానవ రున్ధే త ఏనమవరుద్ధా ఉప తిష్ఠన్తే రథముఖ ఓజస్కామస్య హోతవ్యా ఓజో వై రాష్ట్రభృత ఓజో రథ ఓజసైవాఽస్మా ఓజోఽవ రున్ధ ఓజస్వ్యేవ భవతి యో రాష్ట్రాదపభూతః స్యాత్తస్మై హోతవ్యా యావన్తోఽస్య రథాః స్యుస్తాన్బ్రూయాద్యుఙ్ధ్వమితి రాష్ట్రమేవాఽస్మై యునక్త్యా- [౨౩] హుతయో వా ఏతస్యాఽక్లృప్తా యస్య రాష్ట్రం న కల్పతే స్వరథస్య దక్షిణం చక్రం ప్రవృహ్య నాడీమభి జుహుయాదాహుతీరేవాఽస్య కల్పయతి తా అస్య కల్పమానా రాష్ట్రమను కల్పతే సంగ్రామే సంయత్తే హోతవ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృతో రాష్ట్రే ఖలు వా ఏతే వ్యాయచ్ఛన్తే యే సంగ్రామగ్ం సంయన్తి యస్య పూర్వస్య జుహ్వతి స ఏవ భవతి జయతి తగ్ం సంగ్రామం మాన్ధుక ఇధ్మో [౨౪] భవత్యఙ్గారా ఏవ ప్రతివేష్టమానా అమిత్రాణామస్య సేనాం ప్రతి వేష్టయన్తి య ఉన్మాద్యేత్తస్మై హోతవ్యా గన్ధర్వాప్సరసో వా ఏతమున్మాదయన్తి య ఉన్మాద్యత్యేతే ఖలు వై గన్ధర్వాప్సరసో యద్రాష్ట్రభృతస్తస్మై స్వాహా తాభ్యః స్వాహేతి జుహోతి తేనైవైనాఞ్ఛమయతి నైయగ్రోధ ఔదుమ్బర ఆశ్వత్థః

ప్లాక్ష ఇతీధ్మో భవత్యేతే వై గన్ధర్వాప్సరసాం గృహాః స్వ ఏవైనా- [౨౫] నాయతనే శమయత్యభిచరతా ప్రతిలోమగ్ం హోతవ్యాః ప్రాణానేవాఽస్య ప్రతీచః ప్రతి యౌతి తం తతో యేన కేన చ స్తృణుతే స్వకృత ఇరిణే జుహోతి ప్రదరే వైతద్వా అస్యై నిర్ఋతిగృహీతం నిర్ఋతిగృహీత ఏవైనం నిర్ఋత్యా గ్రాహయతి యద్వాచః క్రూరం తేన వషట్కరోతి వాచ ఏవైనం క్రూరేణ ప్ర వృశ్చతి తాజగార్తిమార్ఛతి యస్య కామయేతాఽన్నాద్య- [౨౬] మా దదీయేతి తస్య సభాయాముత్తానో నిపద్య భువనస్య పత ఇతి తృణాని సం గృహ్ణీయాత్ప్రజాపతిర్వై భువనస్య పతిః ప్రజాపతినైవాఽస్యాఽన్నాద్యమా దత్త ఇదమహమముష్యాముష్యాఽఽయణస్యాఽన్నాద్యగ్ం హరామీ త్యాహాఽన్నాద్యమేవాఽస్య హరతిషడ్భిర్హరతి షడ్వా ఋతవః ప్రజాపతినైవాఽస్యాఽన్నాద్యమాదాయర్తవోఽస్మా అను ప్ర యచ్ఛన్తి [౨౭] యో జ్యేష్ఠబన్ధురపభూతః స్యాత్తగ్గ్ స్థలేఽవసాయ్య బ్రహ్మౌదనం చతుఃశరావం పక్త్వా తస్మై హోతవ్యా వర్ష్మ వై రాష్ట్రభృతో వర్ష్మ స్థలం వర్ష్మణైవైనం వర్ష్మ సమానానాం గమయతి చతుఃశరావో భవతి దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి క్షీరే భవతి రుచమేవాఽస్మిన్దధాత్యుద్ధరతి శృతత్వాయ సర్పిష్వాన్భవతి మేధ్యత్వాయ చత్వార ఆర్షేయాః ప్రాఽశ్నన్తి దిశామేవ జ్యోతిషి జుహోతి॥[౨౮]

గ్రామీ యునక్త్వీధ్మస్స్వ ఏవైనానన్నాద్యం యచ్ఛన్త్యేకాన్న పఞ్చాశచ్చ||**3.4.8**||

దేవికా నిర్వపేత్ప్రజాకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసీవ ఖలు వై ప్రజాశ్ఛన్దోభిరేవాఽస్మై ప్రజాః ప్ర జనయతి ప్రథమం ధాతారం కరోతి మిథునీ ఏవ తేన కరోత్యన్వేవాఽస్మా అనుమతిర్మన్యతే రాతే రాకా ప్ర సినీవాలీ జనయతి ప్రజాస్వేవ ప్రజాతాసు కుహ్వా వాచం దధాత్యేతా ఏవ నిర్వపేత్పశుకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసీ- [౨౯] వ ఖలు వై పశవశ్ఛన్దోభిరేవాఽస్మై పశూన్ప్ర జనయతి ప్రథమం ధాతారం కరోతి ప్రైవ తేన వాపయత్యన్వేవాఽస్మా అనుమతిర్మన్యతే రాతే రాకా ప్ర సినీవాలీ జనయతి పశూనేవ

ప్రజాతాన్స్కృహ్వా ప్రతి ష్ఠాపయత్యేతా ఏవ నిర్వపేద్గ్రామకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసీవ ఖలు వై గ్రామశ్ఛన్దోభిరేవాఽస్మై గ్రామ- [30] మవ రున్ధే మధ్యతో ధాతారం కరోతి మధ్యత ఏవైనం గ్రామస్య దధాత్యేతా ఏవ నిర్వపేజ్జ్యోగామయావీ ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా ఏతమభి మన్యన్తే యస్య జ్యోగామయతి ఛన్దోభిరేవైనమగదం కరోతి మధ్యతో ధాతారం కరోతి మధ్యతో వా ఏతస్యాఽక్లృప్తం యస్య జ్యోగామయతి మధ్యత ఏవాఽస్య తేన కల్పయత్యేతా ఏవ ర్ని- [30] వపేద్యం యజ్ఞో నోపనమేచ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా ఏతం నోప నమన్తి యం యజ్ఞో నోపనమతి ప్రథమం ధాతారం కరోతి ముఖత ఏవాఽస్మై ఛన్దాగ్ంసి దధాత్యుపైనం యజ్ఞో నమత్యేతా ఏవ నిర్వపేదీజానశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికా యాతయామానీవ ఖలు వా ఏతస్య ఛన్దాగ్ంసి య ఈజాన ఉత్తమం ధాతారం కరో- [3౨] త్యుపరిష్టాదేవాఽస్మై ఛన్దాగ్ స్యయాతయామాన్యవ రున్ధ ఉపైనముత్తరో యజ్ఞో నమత్యేతా ఏవ నిర్వపేద్యం మేధా నోపనమేచ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా ఏతం నోప నమన్తి యం మేధా నోపనమతి ప్రథమం ధాతారం కరోతి ముఖత ఏవాఽస్మై ఛన్దాగ్ంసి దధాత్యుపైనం మేధా నమత్యేతా ఏవ నిర్వపే- [33] ద్రుక్కామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసీవ ఖలు వై రుక్ఛన్దోభిరేవాఽస్మిన్రుచం దధాతి క్షీరే భవన్తి రుచమేవాఽస్మిన్దధతి మధ్యతో ధాతారం కరోతి మధ్యత ఏవైనగ్ం రుచో దధాతి గాయత్రీ వా అనుమతిస్త్రిష్టుగ్రాకా జగతీ సినీవాల్యనుష్టుప్కుహూర్ధాతా వషట్కారః పూర్వపక్షో రాకాఽపరపక్షః కుహూరమావాస్యా సినీవాలీ పౌర్ణమాస్యనుమతిశ్చన్ద్రమా ధాతాఽష్టౌ [3౪] వసవోఽష్టాక్షరా గాయత్ర్యేకాదశ రుద్రా ఏకాదశాక్షరా త్రిష్టుబ్ద్వాదశాఽఽదిత్యా ద్వాదశాక్షరా జగతీ ప్రజాపతిరనుష్టుబ్ధాతా వషట్కార ఏతద్వై దేవికాః సర్వాణి చ ఛన్దాగ్ంసి సర్వాశ్చ దేవతా వషట్కారస్తా యథ్సహ సర్వా నిర్వపేదీశ్వరా ఏనం ప్రదహో ద్వే ప్రథమే నిరుప్య ధాతుస్తృతీయం నిర్వపేత్తథో ఏవోత్తరే నిర్వపేత్తథైనం న ప్ర దహన్త్యథో యస్మై కామాయ నిరుప్యన్తే

తమేవాఽఽభిరుపాఽఽప్నోతి॥[౩౫]

*పశుకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి గ్రామం కల్పయత్యేతా ఏవ నిరుత్తమం ధాతారం కరోతి మేధా నమత్యేతా ఏవ నిర్వపేదష్టౌ దహన్తి నవ చ॥**3.4.9***॥

దేవికాః ప్రజాకామో మిథునీ ప్రజాను పశుకామః ప్రైవ గ్రామకామో జ్యోగామయావీయం యజ్ఞో య ఈజానో యం మేధా రుక్కామోఽష్టౌ॥ దేవికా భవన్తి దధతి రాష్ట్రకామాయ భవతి దధాతి॥

వాస్తోష్పతే ప్రతి జానీహ్యస్మాన్థ్స్వావేశో అనమీవో భవా నః। యత్త్వేమహే ప్రతి తన్నో జుషస్వ శం న ఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయా సగ్ంసదా తే సక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా। ఆవః క్షేమ ఉత యోగే వరం నో యూయం పాత స్వస్తిభిః సదా నః॥ యథ్సాయం ప్రాతరగ్నిహోత్రం జుహోత్యాహుతీష్టకా ఏవ తా ఉప ధత్తే [౩౬] యజమానోఽహోరాత్రాణి వా ఏతస్యేష్టకా య ఆహితాగ్నిర్యథ్సాయం ప్రాతర్జుహోత్యహోరాత్రాణ్యేవాఽఽప్త్వేష్టకాః కృత్వోప ధత్తే దశ సమానత్ర జుహోతి దశాక్షరా విరాడ్విరాజమేవాఽఽప్త్వేష్టకాం కృత్వోప ధత్తేఽథో విరాజ్యేవ యజ్ఞమాప్నోతి చిత్యశ్చిత్యోఽస్య భవతి తస్మాద్యత్ర దశోషిత్వా ప్రయాతి తద్యజ్ఞవాస్త్వవాస్త్వేవ తద్యత్తతోఽర్వాచీనగ్ం [౩౭] రుద్రః ఖలు వై వాస్తోష్పతిర్యదహుత్వా వాస్తోష్పతీయం ప్రయాయాద్రుద్ర ఏనం భూత్వాఽగ్నిరనూత్థా యహన్యాద్వాస్తోష్పతీయం జుహోతి భాగధేయేనైవైనగ్ం శమయతి నాఽఽర్తిమార్ఛతి యజమానో యద్యుక్తే జుహుయాద్యథా ప్రయాతే వాస్తావాహుతిం జుహోతి తాదృగేవ తద్యదయుక్తే జుహుయాద్యథా క్షేమ ఆహుతిం జుహోతి తాదృగేవ తదహుతమస్య వాస్తోష్పతీయగ్గ్ స్యా- [౩౮] ద్దక్షిణో యుక్తో భవతి సవ్యోఽయుక్తోఽథ వాస్తోష్పతీయం జుహోత్యుభయమేవాకరపరివర్గమేవైనగ్ం శమయతి యదేకయా జుహుయాద్దర్విహోమం కుర్యాత్పురోఽనువాక్యామనూచ్య యాజ్యయా జుహోతి సదేవత్వాయ యద్ధుత ఆదధ్యాద్రుద్రం

గృహాన్న్వారోహయేద్యదవక్షాణాన్యసం ప్రక్షాప్య ప్రయాయాద్యథా యజ్ఞవేశసం వాఽఽదహనం వా తాదృగేవ తదయం తే యోనిర్ఋత్వియ ఇత్యరణ్యోః సమారోహయ-
[౩౯] త్యేష వా అగ్నేర్యోనిః స్వ ఏవైనం యోనౌ సమారోహయత్యథో ఖల్వాహుర్యదరణ్యోః సమారూఢో నశ్యేదుదస్యాఽగ్నిః సీదేత్పునరాధేయః స్యాదితి యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యా రోహేత్యాత్మన్త్సమారోహయతే యజమానో వా అగ్నేర్యోనిః స్వాయామేవైనం యోన్యాగ్ం సమారోహయతే॥[౪౦]

ధత్తేఽర్వాచీనగ్గ్ స్యాత్సమారోహయతి పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.4.10**||

త్వమగ్నే బృహద్వయో దధాసి దేవ దాశుషే। కవిర్గృహపతిర్యువా॥ హవ్యవాడగ్నిరజరః పితా నో విభుర్విభావా సుదృశీకో అస్మే। సుగార్హపత్యాః సమిషో దిదీహ్యస్మద్రియక్సం మిమీహి శ్రవాగ్ంసి॥ త్వం చ సోమ నో వశో జీవాతుం న మరామహే। ప్రియస్తోత్రో వనస్పతిః॥ బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః
[౪౧] పవిత్రమత్యేతి రేభన్॥ ఆ విశ్వదేవగ్ం సత్పతిగ్ం సూక్తైరద్యా వృణీమహే। సత్యసవగ్ం సవితారమ్॥ ఆ సత్యేన రజసా వర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యం చ। హిరణ్యయేన సవితా రథేనాఽఽ దేవో యాతి భువనా విపశ్యన్॥ యథా నో అదితిః కరత్పశ్వే నృభ్యో యథా గవే। యథా తోకాయ రుద్రియమ్॥ మా నస్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో గోషు మా
[౪౨] నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మా నో రుద్ర భామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే॥ ఉదప్రుతో న వయో రక్షమాణా వావదతో అభ్రియస్యేవ ఘోషాః। గిరిభ్రజో నోర్మయో మదన్తో బృహస్పతిమభ్యర్కా అనావన్॥ హగ్ంసైరివ సఖిభిర్వావదద్భిరశ్మన్మయాని నహనా వ్యస్యన్। బృహస్పతిరభికనిక్రదద్గా ఉత ప్రాస్తౌదుచ్చ విద్వాగ్ం అగాయత్॥ ఏన్ద్ర సానసిగ్ం రయిగ్ం
[౪౩] సజిత్వానగ్ం సదాసహమ్। వర్షిష్ఠమూతయే భర॥ ప్ర ససాహిషే పురుహూత

శత్రూఞ్జ్యేష్ఠస్తే శుష్మ ఇహ రాతిరస్తు। ఇన్ద్రాఽఽ భర దక్షిణేనా వసూని పతిః సిన్ధూనామసి రేవతీనామ్॥ త్వగ్ం సుతస్య పీతయే సద్యో వృద్ధో అజాయథాః। ఇన్ద్ర జ్యైష్ఠ్యాయ సుక్రతో॥ భువస్త్వమిన్ద్ర బ్రహ్మణా మహాన్భువో విశ్వేషు సవనేషు యజ్ఞియః। భువో నౄగ్శ్చ్యౌత్నో విశ్వస్మిన్భరే జ్యేష్ఠశ్చ మన్త్రో [౪౪] విశ్వచర్షణే॥ మిత్రస్య చర్షణీధృతః శ్రవో దేవస్య సానసిమ్। సత్యం చిత్రశ్రవస్తమమ్॥ మిత్రో జనాన్ యాతయతి ప్రజానన్మిత్రో దాధార పృథివీముత ద్యామ్। మిత్రః కృష్టీరనిమిషాఽభి చష్టే సత్యాయ హవ్యం ఘృతవద్విధేమ॥ ప్ర స మిత్ర మర్తో అస్తు ప్రయస్వాన్ యస్త ఆదిత్య శిక్షతి వ్రతేన। న హన్యతే న జీయతే త్వోతో నైనమగ్ంహో అశ్నోత్యన్తితో న దూరాత్॥ య- [౪౫] చ్చిద్ధి తే విశో యథా ప్ర దేవ వరుణ వ్రతమ్। మినీమసి ద్యవిద్యవి॥ యత్కిం చేదం వరుణ దైవ్యే జనేఽభిద్రోహం మనుష్యాశ్చరామసి। అచిత్తీ యత్తవ ధర్మా యుయోపిమ మా నస్తస్మాదేనసో దేవ రీరిషః॥ కితవాసో యద్రిరిపుర్న దీవి యద్వా ఘా సత్యముత యన్న విద్మ। సర్వా తా వి ష్య శిథిరేవ దేవాఽథా తే స్యామ వరుణ ప్రియాసః॥[౪౬]

*సోమో గోషు మా రయిం మన్త్రో యచ్చిద్ధిరా సప్త చ॥**3.4.11**॥*

*వి వా ఏతస్యా ఽఽవాయో ఇమేవై చిత్తం చాగ్నిర్భూతానాం దేవా వా అభ్యాతానాన్పృతాషాడ్రాష్ట్ర కామాయ దేవికా వాస్తోష్పతే త్వమగ్నే బృహద్వయ ఏకాదశ॥**11**॥*

వివా ఏతస్యే త్యాహ మృత్యుర్గన్ధర్వోఽవ రున్ధే మధ్యతస్త్వమగ్నే బృహత్షట్చత్వారిగ్ంశత్॥౪౬॥

వివా ఏతస్య ప్రియాసః॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి తృతీయకాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥